

ՊԶՏԻԿ ՀԱՅ ԳԵՂՋՈՒԿԻՆ ՊԱՏԱՀԱՐԸ (*)

ՀԵՔՏԵՄԲԵՐ

— 0 0 —

ԲԻՆԻՔ ԳԻՅՆԱՌԻՆ

Վերջին իրիկունն էր այդ չարագուշակ 1895 տարւոյն ուր Ոճիրը աշխարհիս վերեւ սաւառնեցաւ։ Մոլեռանդ ու թալանող անբանեւորւ ըսգմութիւններ խելայիդ կռաւարտութեան մը հրամանովն արծակուած էին հայ գիւղերուն վրայ, Գանդիլ ուժերը պաշարած էին աշխատութեան ու խաղաղութեան ժողովուրդ մը։ Իրմաղրութիւնը զոր փորձեցին մէկ քանի երիտասարդներու խմբակներ ջախջախուեցաւ, խուլ ձորերուն խորը, խուռնամբոյն զինուորականութեանէն եւ ծեղերուն, տղաքներուն ու կոյսերուն տկարութիւնը դազածի ճերմաներու մէջ ըզկտուեցաւ ու լըղձուեցաւ։ Ամպերուն մէջէն՝ Ջարին դէմքին անցնիլը տեսնուեցաւ, հրճուալէ ծամածած, եւ վայրկեան մը կարծեցին թէ Արեւը պիտի մոռնի։

Հորսնեքը քաշուած էին հիւսի, մահու խըրախճանքը դադրած էր։ Բայց արհաւիրքը դեռ կը յաճէր ամայացած գիւղերն ի վար։ Հըդհուռած եկեղեցիներն իրենց վտիտ սեւ կմախքները կը ցցէին։ Կործանած տնակներն ու այլրած արտերը իրենց համար մերկութեանը մէջ կը սրսփային։ Փողոցները դատարկ էին։ Ողջ մնացողներն իրենց ծակերուն մէջ սմբած կը խնային, աներիւսոյթ, որպէս թէ ամենքն ալ հողին տակ ընկղուեցած ըլլային։

Ձմեռը կուգար մարդկային ձեռքերուն գործը։ Ձիւնը ճամբաները գոցեց, հաց չունեցող խեղճ մարդիկը բոլորովն առտածնայեցուց։ Եւ սպանիլ հովերը կրակ չունեցող խոնարհ հիւղակներուն վրայ խուժեցին։

Այդ կաղանդի նախորդ իրիկունը, ոչ մէկ լոյս երևեցաւ պատուհաններուն մէջ, եւ ձիւննայատ երդիկներէն ոչ մէկ երգ բարձրացաւ։

Քամին կ'անցնէր միջոցին մէջէն, եւ իր ոռնուում, միայնակ, կ'երկարածագէր ամայի գիւղերուն մէջ, մեծ մահերդի մը պէս։

Սակայն մահը առերեւոյթ էր։ Խոռովեալ, դանդաղկոտ ու յամառ գոյութիւններ, ձիւնին տակ ու լուսութեան մէջ, կը տեսնէին։ Հոգիներ խուլ կերպով կը բարախէին սառած աղջաւմուղջին խորը։ Անէճքներ, ողբեր, աղօթքներ ու ցատուներ կը շեռային, անշարեւի, այդ տոգոյն անշարժութեան մէջ։

Եւ ահա արտակարգ պատահարը որ այդ գիւղերէն մէկուն մէջ, Գ... Ի մօտերը, տեղի ունեցաւ, վերջին իրիկունն այդ տարւոյն որ մահ հոսեցաւ։

* *

Գիւղին խրճիթներուն ամենէն տխրոյն մէջ, գիւղերուն շատ յառաջացած մէկ պահուն, տասերկու տարեկան տղեկ մը կը յապաղէր մոմտալու։ Տեսեր էր՝ այդ աշուսի տնիւնած օրերուն՝ արիւնոտ աչքերով մարդիկ որ իր հօրը վրայ յարձակեր, թիթի հարուածներով դաշն զգեսներ, անոր գլուխը կտրեր ու քնակէ պէս իրարու հետեւ ու յետոյ ուրախութեան աղաղակներով մեկներ էին՝ հետեւին քաղկոտելով իր քոյրը, տասերեք տարու աղջնակ, զոր մօրը գրկէն յափտակեր էին։ Իր ամբողջ խեղճ գիւղին հեծնիլ իմացեր էր մարդկային մերկի իր անցքին ներքեւ։ Տեսեր էր Տաճիկներն որ փողոցին մէջ դիպուած գիւղներուն վրայ կը թքնէին։ Տեսեր էր իրենց փոքրիկ եկեղեցւոյն տրտմունքն այրիւր ամբարիշտ ամբոխի մը քրքիշներուն տոջեւ։ Անկից ի վեր, անակին մէջ քաշուած կ'ապրէր, իր երկու պզտիկ եղբայրներուն հետ որ իրենց հօրը ետեւէն կուշային, եւ իր մօրը՝ որ, խնթեցած, հին օրերու խաղիկ կ'երգէր։ Օրեր անցուցեր էին առունց տեսելու։ Ընտանիքի փոքրիկ հայրը, դացեր էր աշխատել իրենց գիւղին այն մէկ քանի մարդոցը ճով, որոնք դեռ քիչ մը ստակ կրնային ունենալ։ Ետոյ գիւղեր էր մօրուեւ, գիւղուկ օտարականներու որոնք աղէկներէն ի վեր գիւղին մէջ կ'երթնէին, եւ որոնք՝ իրենց բայթած հացին փոխարէն՝ պապենական հաւատքին ուրացումը կը պահանջէին։ Ատի զինքը ձմեր էր, եւ այլեւս չէր ուզած տեսնել այդ մարդիկը որ իր երկրին դաւանաբանքը կը նախառնէին։ Շատ անգամներ արիւնիւլու աստիճան ծեծ կերած էր Տաճիկներէն՝ այն կատաղի նախաժեռին համար զոր առնոց կ'արձակէր փողոցներուն մէջ քովքերէն անցած ատենը։ Տունը դառնալուն, լոյի միջիկ ինքզինքը կը կրծէր՝ մտածելով որ անկարող էր աշխարհիս բոլոր Տաճիկները մօրթելու։

(*) Այս չեքտեմբեր ֆրանսերէն թարգմանութիւնը հրատարակուած է ՍԵՄԵՔԵԼԵԱ տը Ֆրանսիսի 1899 Մարտի թուոյն մէջ։

Տարօրինակ տղայ մը եղած էր միշտ : Ամենափոքրիկ հասակէն իսկ , իր ծնողքին կըլտատմաբաններուն դէմ կ'ըմբոստանար , Յաճախ կ'երթար անտառներուն մէջ թափառել , օձերէն ու պղպեղէն աներկիւղ : Մէկէ աւելի անգամներ գետին հոսանքին մէջ ինքզինքը վտանգած էր՝ անուշադրութեամբ ջուրը ինկած պզտիկ աղջիկներ աշտակերու համար : Գիշ կը խօսէր , եւ իր ցանցառ խօսքերուն մէջ վրդովիչ վաղահասութիւն մը ցոյց կուտար . կ'ուզէր անիւն բան գիտնալ , Հարցումները զոր հօրը կ'ուզէր , միամիտ գեղջուկը կը շուտարեցնէին : Օր մը հարցուց անոր թէ ինչու՞ իրենց գիւղին ձեր վաշխառուն , այդ ա'յնքան տգեղ ու չար մարդը , երջանիկ կեանք մը կ'անցընէր , մինչդեռ իր հայրը որ բարի մարդ մըն էր , օրն էր բուն իր արօք բերդածին վրայ կըսած , հազու կտոր մը հաց կը գտնէր իրեն ա'ւ իր ընտանիքին համար . ուրիշ անգամ մը անոր հարցուց թէ ինչու՞ . մարդիկ Տաճիկներու եւ Հայերու բաժնուած էին եւ ինչու՞ աստիճանները , ծոյլ , աղտոտ ու բիրտ , վերջիններուն ճակտին քրտնեղովը կ'ապրէին ու անոնց դատանքը նախատինքներով ու կեղծքուսնեղով կը վարձատրէին : Հայրը կը պատասխանէր թէ այդ բաները մարդոց հասկացողութենէն վեր էին , թէ երկրին խորը անհերքելի էակ մը կար , բոլոր մարդոց հայրը , մեծ ձերուհի մը , Աստուած անունով , որ կեանքը շարկտած էր իր ըմբռնած ձեւովը , եւ թէ ամէն բանի պէտք էր հանգուրժի՞քանի որ Հայրը այդպէս կ'ուզէր , որովհետեւ ամենամեծ փորձանքներ յստաջ կուգային եթէ մարդ տարնշար անոր դէմ , Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար , խորհուրդ տուած էր որ երթայ տեսնուի քահանային հետ որ այս մասին երկայն բարակ կրնար խօսել , Քահանայն միեւնոյն բանը կրկնած էր , եւ աւելցուցած էր թէ Աստուած երկունքին մէջ երանաւէտ կեանք մը պատրաստած է այս աշխարհիս մէջ չարաբուռողներուն եւ թէ անկից պիտի վաարտին աշխարհիս չարերն ու հօգորները որոնց կը սպառեն յաւիտեանակապտուհանիւր : Աղջուկը օրերուն , պզտիկ գեղջուկը տեսնար էր գիւղին ծերունիները որ բազուկներնքն երկինք կը բարձրացնէին եւ կը պապաւեթին Աստուծոյ որ իրենց օգնութեան հասնի , Բայց Աստուած տեղէն չէր շարժած , ու լիւր սուրբը Աստուած աղբւսող զոյգը՝ ջուռ բերաններուն մէջը մխուրէր էին :

Չէր հասկնար . ու գաղտնիքուն ունեցաւ երթալ տեսնել այդ Աստուծոյ , որուն բարութեան կերպը գինքը կը զարմացնէր , անձամբ անկից բացատրութիւն տոնելու համար այս աշխարհիս իրերուն վրայ :

Այդ իրիկունը , ամէն ատենէ աւելի այս գաղտնիքուն կը մտածէր : Երեւ օրէ ի վեր ամբողջ ընտանիքը անթիկ էր , Ձիւնը ամէն հողորդակցութիւն կտրած էր : Մնացեր էին միւս միւսակ՝ անօթութեան ու ցուրտին հետ դէմ առ դէմ : Այդ առաւօտն իսկ՝ պզտիկներէն մէկը մեռեր էր , անօթութեան հետած , ինչպէս նիհար մտ մը որ մեծաբաց կրակի մը առջեւ կը հալէ : Միւսը , անկիւն մը կ'ծկտած , անձալի ու ա' շարժ կը կենար , քուրի ծրարի մը պէս : Մայրը , ջնգային տաքանակներէ ուժասպառ , գետինն ինչպէս փոռած էր , ծանր թմրութեան մը մէջ ընկղմած : Ու գիւղերը ողորած էր անճրագ եւ անպատուհան խրճիթը , զոր դուրը ոռնացող հովն ուժգնապէս կը ցնցէր Մութին մէջ տեսաւ , կանգուն , իր հօրը կտրուած գլուխը , որուն աչքերները արեւն կուշտէին : Շուրջն իր եղբօրը մեռնիլն զգաց : Ու այդ սեւ լուսութիւնը կը խեղդէր գինքը : Որոշեց վերջ տալ : Այլ ուրիշ բան չէր մնար բայց եթէ երթալ Աստուած տեսնել :

Ըսեր էր որ Աստուծոյ վրդ մամող միակ ճամբան մասն էր : Եւ գի ո՞ր թէ մեռնելու համար պէտք էր երկայն ատեն մտիլ կամ անօթի մնալ : Երկրորդ միջոցը շատ երկար էր : Որոշեց ատաղջին զրմել :

Առանց բառ եւ ընկելու կամաց մը դուռը բացաւ , դուռը սահեցաւ , պնաց ձիւնին մէջ պատկեցաւ , ու մահուան սպասեց :

• •

Այն շաւղէն որով ձիւնի հատիկները երկունքէն երկիր կ'իջնէն , փոքրիկ հողին դէպ ի վեր թաւ : Աղջամուղջին մէջէն բարձրացաւ , հովերէն տարուբեր , ձիւնի հատիկներուն զարնուելով , ու շնչասպառ էր երբ հասաւ երկինքին մեծ ոսկի դրանը սեմին առջեւ :

Շատ ատեն անցաւ մինչդեռ որ հրեշտակները դռները բացին . կաղանդը տօնելու վրայ էին , եւ բաւական սպասցուցին իրենց , ինչպէս որ նոյն բանը կը պատահէր աշխարհիս մէջ՝ հարուստի տունը . այն աստիճան որ ցուրտէն փառցած , անհամբերութենէն կատողած , փոքրիկ քիչ մնաց պիտի զղջար երկուն հետացած ըլլալուն . բայց այն պաղտաբար թէ վերջա-

պէս Աստուծոյ հետ պիտի խօսէր, — արդէն մտքին մէջ պատրաստէր էր այն մէկ քանի ծանր խօսքերը զոր անոր պիտի ըսէր, — եւ Աստուծոյ լերինէն իսկմեծ բացատրութիւնն իմանալու յոյսը, զիւրքը սրտապի գեցին, համբերութիւն ու քաղութիւն տուին իրեն :

Բայց երբ դուռը բացուեցաւ, իր աչքին պարզուած տեսարանը զինքը այնքան դժայլկեցուց որ վայրկեան մը ամէն բան մոռցաւ : Հիշատակն գաղջութիւնն մը զինքը պարտուեց, փայտայտի, թուղացուցիչ, Այդ տեղը լեփ-լեցուն էր լոյսերով, ու պաշտելի բուրուփներ կը ծածանէին հոն, որպէս թէ շատ մեծ ու շատ շքեղ եկեղեցիք մը ըլլաւ, շատ աւելի գեղեցիկ քան երկրիս վրայ տեսնուածները :

— Ի՞նչ էս դուն, հարցուց դուռը բացող հերշտակը : Նեղսիրտ ձեւ մը ունէր, խրախճանքին ճիշդ մէջտեղը այս անակնկալ այցելուութիւնէն անհանգիստ եղած ըլլալուն համար :

— Նրկրի տղայ մըն եմ ես, պատասխանեց պղտկիւր :

— Ի՞նչ մտածելով այս տանն, ու այս գիշերը, ելիր եկեր ին : Ի՞նչ կ'ուզեաս Անցապետ ունի՞ս :

— Չունիմ եւ չեմ դիտեր ատոր ի՞նչ ըլլալը : Ես տղայ մըն եմ որ մէկուն գէշութիւն չէ ըրած, եւ կ'ուզեմ Աստուած տեսնել :

Հրեշտակը զարմացած էր քահանայէն վկայաբոյ հուշեցող եւ ներս մտնելուն պէս Աստուծոյ հետ տեսակցութիւն մը խնդրելու համարձակող այս հոգիին տարօրինակ ժամանումէն : Բայց տղիկը կը պնդէր . կ'ըսէր թէ շատ կարեւոր բաներ ունէր Աստուծոյ ըսելու . եւ մատաղշ ալ էր ու շատ սիրուն : հրեշտակը հաւանեցաւ զայն Աստուծոյ մօտ տանիլ, պայմանով որ անհարկի բան մը չ'ընէ :

Սրահէ սրահ, առաջնորդեց զայն Արքայալութեան մեծ ամփիթատըր, ուր այդ իրիկունը Աստուած հրեշտակներու աղբարները հաւաքած էր կազմադր տօնելու համար :

Ի՛նչ աղւոր էր Տղիկը, շլացած, կը դիտէր : Սրահները որոնցմէ կ'անցնէին, շատ աւելի մեծ էին քան իր երկրին գաշտերը : Օգը հոն լուսաւոր էր եւ փաղփուռ երանգներով խայտաւրդէտ : Ձեղունները հեռաւոր ու էին խորունկ՝ երկրիքներու պէս, եւ արտակազդ զոյներով աստղեր հոն կը պտտուեցին անպատշաճ երաժշտութիւնով մը : Անմահութիւն անուշահոտութիւններ միջոցին մէջ կը ծածանէին : Հրեղէն ծառեր կը ցցուէին, պրիսմակաթոյր բոցերով տեքեւաւորուած, արեւներ կրկնով իրրեւ պըտուղ . մեծ կապոյտ թռչուններ, փոփոքափայլ

լական թռչունք, ծիածանաճեւ պոչերով, երգելով կը թռչտէին : Կակուղ աւ թաշխնի յատակէն կը սլանալին մեծ ծաղիկներ ներգաշնակ ձեւերով եւ որոնց բաժակները կ'նոջ դէմքերու պէս կը փթթէին :

Այս ծայրայեղ պերճանքը, այս փափուլութեանց առատութիւնը տղիկին տխրեց ու մակոտ հոգին կ'ընդարմացնէին : Բոլոր այդ բանները ա՛յնքան քաղցր, ա՛յնքան արբեցուցիչ էին որ վախճաւ թէ տկարանայ եւ հարկաւոր ուժգնութեամբը խօսելու անկարող դատնայ, Գերագոյն ճիգ մը ըրաւ, եւ մոտաձուռ սեւեհեց յիշատակին վրայ իր ընտանիքին զոր վարը թողած էր տառապանքի ու խաւարի մէջ :

— Անպարե՛նք, խնդրեմ, ըսա՛ ծերունի հրեշտակին որ զինքը կ'առաջնորդէր : Կ'ուզեմ անմիջապէս Աստուած տեսնել :

Հրեշտակը կը վարանէր :

— Գժուար է այս ժամանկ զինքը տեսնել : Արդէն ան սովորութիւն չունի պզտիկ աղջկ հետ խօսելու : Աւելի լաւ է որ իր զիւնաւաղբիւրներէն մէկը տեսնես :

— Կ'ուզեմ Աստուած տեսնել, պնդեց տղիկը : Վերջապէս հասան մեծ ամփիթատըր : Անհամար բազմութիւն մը այնտեղ շարուած էր ճուր խնջոյքի մը շուրջը : Տղիկը մօտեցաւ : Պերճապարթիմ սեղանը կ'երկնար, րիկնաւոր համարամբներով ծանրաբեռնուած : Հազար տեսակ խորթիկներու, կարկանդակներու մը գեղէններու մէջ, նշմարեց, չողողուն աւնօթներով՝ կաղանգի համբաւաւոր հայկական կերակուրները, Արքայալութեան եղանակով պատրաստուած . անուշապուրը, հոտուն աղշալոյսով շինուած, լուսիններով պծեղուած, ու վրան ծիրկաթինի փոշի ցանուած . քրքումներ կ'իլաւը, յաւեթական ձիւնով յօրինուած, հրեշտակի աչքերով՝ զարդարուն, արեւծաղի գեղիմով երփունած, գունդով, մամուտան երկնքի ամպերով կազմուած, աստղի կտորուանքներով ծակծկուած եւ լուսնի լոյսով փռւեցան : Այդ բոլորը կը փողփողէր, կը պսպղար լոյսերու եւ ծաղիկներու խօլ գեղիսութեան մը մէջտեղէ : Եւ սեղանին չորս կողմը, մերկ սեւորէներու օգածածան հոյլեր անվախճան եւրանութեան տաղը կ'երգէին՝ կուսական հոգիի գոյնով եօթնադիւաններու նուապման ընկերակցութեամբ :

Մեր հրեշտակն էր որ խնջոյքին այս մահաբաժնութիւնները կ'է բացատրէր :

Տղիկը ակնարկ մը պտրտուց կոչնականներուն վրայ :

«Անշուշտ, կը մտածէր, քայլ հողիները որ այստեղ, տիրոջը տան մէջ, կը հրճուին, հող-գինեան են այն մարդոց որ վարը դժբաղդ եղան եւ բարի եղան» Թանկարծ, կոշտականներէն մէկը ճանչցաւ. իրենց նախկին զիւզապետն էր, առջի տարին մեռած, խաբարիս, բերտ, յափշտակիչ կեդեղեղի, կեղծաբոյ ու շատ չար մարդ մը ։ Գին անդին, նշմարեց վաշխառուն, իրենց գիւղին անտիլի վաշխառուն ։ Եւ հա՛ա, ո՛վ արհաւիրք, տեսաւ ծանկններ, որոնք վայրագ ախորժակով մը խոշոր պատու-ներ կուէ կուտային ։ որպէս թէ մորթուած մարդու գլուխներ լափէին ։ Աչքերուն չհաւատալը եկաւ ։ Վերթալի վայրոյթ մը կոտորը կանգնեց ։ Աչքը վերէն վար պտըտցուց կոշտականներու երկայն շարքին վրայ ։ ամանքն ալ պարարտ, ալտեղ, ինքնագոհ հողիներ էին, ապուշ ու անգութ կերպարանքով մը ։ Ուշադրութիւնը գրաւեց կոտորիկ, ուռած, շատ սեղծ հողի մը, որ աղուոր քերթէ մը կը փայտայտէր՝ իր լայնաբաց երախին մէջ աստղեր ընկուղեկով ։

— Ո՞վ է այդ մարդը, հարցուց հրեշտակին ։

— Երկրի վրայ սեղանաւոր էր ան ։

Ուրիշ մը, նիհար, կանաչորակ մոյնքով, աչքերը արեւնով ողորած, զազիր ծիծաղով մը կը խնդար ։

— Ո՞վ է այս մարդը ։

— Երկրի վրայ սուլթան էր ան ։

Տղեկը կատաղութենէն ցատքեց, Գիտէր թէ ինչ կը նշանակէին այդ սուլթան եւ սեղանաւոր բառերը ։ Իր հայրը երբեմն տարամբօրէն խօսած էր անոնց մասին ։ Ի՞նչ գործ ունէին այդ թշուառականներն Աստուծոյ տանը մէջ ։

Ձգեց իր ծեր առաջնորդը, եւ խելայեղ վազ-ըով մը դէպ ի Աստուած սացաւ ։ Չայն նշմարէր էր հեռուն, սեղանին գլուխը, համաստեղութիւններով գրուագրուած ու լայն վարդա-գոյն ամպնովանիով մը ստուերուած մեծ ոսկի աթոռի մը վրայ ։

Հրեշտակներու հոլերը կը կենային անշարժ իր գլխուն շուրջը, հոտմաններուն ապասելով ։ Գովերդուէր պապեր, սուլթաններ եւ կայսրեր որ իրեն թոհմի պատմութիւններ կը պատմէին, զինքը խնդացնելու համար ։ Մերուկ, մօրուքին բոցավառ մացաթին մէջ կնճռած դէմքը խորաւոր, ալուրները փարոսներու պէս կարմիր, հսկայ պատաններ կը կլլէր ահաբեկիչ որկրա-մոլուկեամբ մը ։

Թանկարծ, ձայն մը խնդաց, անակնկալ, տարօրինակ, քրազոյ թէեւ մանրիկ ։

— Տէ՛ր, մտի՛կ ըրէ ինծի ։

Տղեկն էր ։

Գլուխները ասդին դարձան, իրարանցում մը յառաջ եկաւ, եւ Աստուած յօնքերը պտտեց ։

— Տէ՛ր, շարունակեց փոքրիկը, ես երկրի տղայ մըն եմ, եւ ինծի ըսած են թէ դուն բարի ես, Տեսայ որ բարիները կը տառապին հոն եւ չարերը երջանիկ են ու հօգոս ։ Եկած եմ քեզի հարցնել այս անխաւառութեան բացատ-րութիւնը ։ Բայց կը նշմարեմ որ հոս քու սեղագը ընդունեց որ ոչ թէ մեր աշխարհին զժբազդները, այլ արիւնիաներն ու ճիւղները ։ Իրա՞ւ է ուրեմն որ դուն մարդոց հայրն ես, իրա՞ւ է որ դուն բարի ես ։ Պատասխա՛ն տուր ։

Հրեշտակները վրդովեւ էին, սերտեղները երգելէ դադարեւ, շատական երախներն այլ եւս չէին շարժուիլ, ապշութեան սարսուռ մը սեղանին շրջանն ըրեր էր ։ Փոքրիկ սուր ձայնը անաւոր հնչականութիւն մը ստացած էր այդ մէկ քանի բառերն արտասանելով ։

Աստուած ասդին էր դարձեր, դէմքը ծամած-նած, արիւնը գլուխն ելած ։ Իր խորին շնորհները բարկութենէ կը մխային ։

— Այդ պզտիկ ստահակը դռնէն դո՛ւրս ըրէք, խանչեց, եւ դիտարոր սատղերով խաբաղանե-ցե՛ք հրեշտակը որ զինքն իմ Արքայութեանս մէջ մտցուցեր է ։

Այն ատեն սրտմտութիւնն ընդլայնեցաւ ու բարձրացաւ. պզտիկ ապստամբին հողիին մէջ ։ Եւ այդ սրտմտութիւնն այնքան մեծ, քայքայեց զհղեցիկ էր որ տղեկը վայրկեան մը կարծեց թէ իր կատաղութեանը պայթումովը պիտի կարողանար օդը հանել բոլոր այդ ատուկեան տունէն՝ այդ գէշ հայրովը մէկտեղ ։

Կռուփ ցուցուց Աստուծոյ, ու թքաւ դէպ ի ան ։

Իսկոյն պաշարուեցաւ երկնաւոր ծառանե-րէն ։ Եւ հա՛ա իր աչքերը մթնցան, իր շուրջն ամէն բան ցնդեցաւ, եւ դգաց որ կը գահալիծէր լուսթեան մէջ, խաւարի մէջ ու ցուրտ մէջ ։ Բայց յանկեալ տեսաւ կապուտակ ստուեր մը որ զինքը պարուրեց, տրտում քաղցրութիւնով մթին դէմք մը իր առջին երեսցաւ ։ սեւ ու տաք թեւեր զինքը բռնեցին իր անկումին մէջ, եւ խորունկ ձայն մը ակնաշն ի վար փսփսաց ։ «Նկո՛ւր ինծի հետ ։ ես վաշտաւոր եմ ու Ապստամբը ։ ես Նոբայրն եմ զժբազդ-ներուն ։ եկո՛ւր ինծի հետ ։ ամեն պիտի կոր-ծանենք Աստուծոյ Տունը» ։

ԱՐՇԱԿ ՉՊԱՆԵԱՆ